

การพัฒนาแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
The Development of the Network Group Management Model for
Improving Educational Quality in Small-Sized Schools under the
Office of Bueng Kan Primary Education Service.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์*

Sutum-t@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 3) เพื่อการพัฒนาแบบการบริหารจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานกลุ่มเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 63 คน ครูจำนวน 63 คน รวม 126 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607 - 610) ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จาก โรงเรียนต้นแบบการจัดการงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนมีคุณลักษณะเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบ 3 อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานกลุ่มเครือข่าย จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะที่ 3 การพัฒนาแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มี

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึก และแบบประเมินฯ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น PNI

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มี 5 องค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย มี 9 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิก มี 9 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 สมาชิกเครือข่าย มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำของ ผู้ประสานงานเครือข่าย มี 9 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมที่ทำร่วมกัน มี 5 ตัวชี้วัด และผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.41$, $SD = 0.74$) สภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.39$, $SD = 0.94$)

3. รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต /ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ การจัดการศึกษา กลุ่มเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the components and indicators of the network group management model for improving educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service 2) To study the current and desirable state of the network group improving educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service 3) To improve the network group for developing educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service. The research methodology consists of 3 phases as follows: Phase 1: A contextual study of the components and indicators of the network group for developing educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service. The samples of this phase were 5 connoisseurs.

They were selected by purposive sampling method. Phase 2: A study of the current and desirable state of the network group for improving educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service. The samples of this phase were 63 directors and 63 teachers. They were selected by the sample method of using the Krejcie and Morgan table. And a study of the best practice schools were 5 schools. The samples of this study were 10 directors and teachers. They were selected by the purposive sampling. Phase 3: The development of the network group for improving educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service. The samples of this phase were 9 university professors. They were selected by the purposive sampling method. The instrument used in the research included; the questionnaire and the structure interview, the record review, and assessment form. The collection of data was analyzed by using the mean, standard deviation, and the priority needs index.

The results of the research were as follows:

1. The component and indicators of the network group for developing educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service consist of 5 elements following, 1) the objective contained 9 indicators 2) the participation involved 9 indicators 3) the network members entailed 5 indicators 4) the leadership and the coordinator consisted of 9 indicators 5) the collaborative activity had 5 indicators. They were all at an exceedingly high level.

2. The current state of the network group for developing educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service was appropriate at moderate level (\bar{x} = 3.41, SD = 0.74). The desirable state of the network group for developing educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service was appropriate at the high level (\bar{x} = 4.39, SD = 0.94).

3. The network group management model for developing the educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service was divided 1) the concept and the principle objective of model 2) the elements of the network group for developing educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service consists of the external environment, input, process, output and feedback 3) adoption 4) evaluation 5) the condition of achievement and result of the appropriate evaluation of the network group for developing educational quality in small-sized schools under the office of Bueng Kan primary education service was appropriate at high level.

Keywords: Model, Educational Management, Network group, Developing Educational Quality in the Small-Sized School.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ในมาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 8 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ 3 ประการ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ภายใต้มิวสิยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยประเด็นหลักของเป้าหมายปฏิรูปการศึกษามี 3 ประเด็น คือการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษาทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ยุคใหม่ ตลอดจนการพัฒนาการบริหารจัดการยุคใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลัก ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรอย่างทั่วถึงเพื่อให้เด็กในวัยเรียนทุกคนได้เรียนอย่างมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัด 32,879 แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศเกือบทุกหมู่บ้านและมีสถานศึกษา ที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ที่เรียกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนขนาดเล็ก ถึง 7,006 โรงเรียน และคาดว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งจากการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาค้ำคลึงกัน ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน มีปัญหาที่เด่นชัดที่สุด คือ ครูไม่ครบชั้น และจำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้น มีจำนวนน้อยทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายได้สังคมของผู้เรียนคับแคบการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนไม่กว้างพอ ผู้เรียนจึงมีข้อจำกัดในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเรื่องจึงทำให้คุณภาพของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำแทบทุกด้านถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดนโยบายควมรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นโดยการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและห้องเรียนให้มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนและกลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือกันทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การเพิ่มอัตรานักเรียนต่อครูสูงขึ้น นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา มีการสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นหรือบูรณาการและการจัดการให้นักเรียนจากโรงเรียนใกล้เคียงไปเรียนยังโรงเรียนศูนย์เครือข่ายหรือส่งเสริมโรงเรียนดีประจำตำบล ให้เป็นโรงเรียนหลักของการมาเรียนรวมสร้าง

เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เพื่อจัดการศึกษาแบบศูนย์การเรียนพยายามดึงทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พร้อมนี้ยังมีความพยายามดำเนินการควบรวมโรงเรียนแบบขั้นบันได โดยเริ่มควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 20 คน น้อยกว่า 40 คน จนถึงโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ในปีการศึกษา 2561 และโรงเรียนที่ควรยุบ จนถึงการกำหนดมาตรการไม่บรรจุตำแหน่งผู้บริหารในโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 60 คน ซึ่งเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้เขตพื้นที่การศึกษาเร่งดำเนินการควบรวมยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิดระบบการบริหารคุณภาพประสิทธิภาพประหยัดงบประมาณของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะสมาชิกเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน เริ่มด้วยการกำหนดเป้าประสงค์กำหนดกฎเกณฑ์ทำให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมและแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำและทำบางอย่างร่วมกันซึ่งการทำงานในรูปแบบเครือข่ายแบบร่วมมือที่มีประสิทธิภาพคือการทำงานในรูปแบบทักษะการให้กำลังใจระหว่างบุคคลและการเสริมสร้างกำลังใจระหว่างบุคคล (Empowering skills) โดยวิธีการใช้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันและส่งเสริมสนับสนุนร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน (เสรี พงศ์พิศ, 2548, หน้า 9)

การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ นั้น ได้แบ่งจัดกลุ่มเครือข่ายออกเป็น 23 กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้แต่ละโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ถึงแม้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กจะมีการนำโครงการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แต่ในภาพรวมของโครงการต่างๆ ยังไม่ได้เป็นรูปแบบการทำงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนอย่างแท้จริงและ

การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมโรงเรียนในระดับอื่นๆ อาจเพราะด้วยข้อจำกัดต่างๆสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ยังไม่เคยมีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ, 2558, หน้า 15)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย จึง มีความสนใจศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ เป็นรูปธรรมมากขึ้นและเป็นการเสริมสร้างการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการกลุ่มเครือข่ายแนวคิดของ Starkey (1997); Burke (1999) ; Goldsmith & Egger (2004) ; เกரியงศ์ศักดิ์ เจริญวงศ์ ศักดิ์ (2545); เมตต์

เมตต์การุณจิต (2547); ธนา ประมุขกุล (2547) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) สมาชิกเครือข่าย 4) ภาวะผู้นำของผู้ประสานงานเครือข่าย และ 5) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ผู้บริหาร จำนวน 77 คน และครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ผู้บริหาร จำนวน 63 คน และครู จำนวน 63 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน ซึ่งได้

มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610)

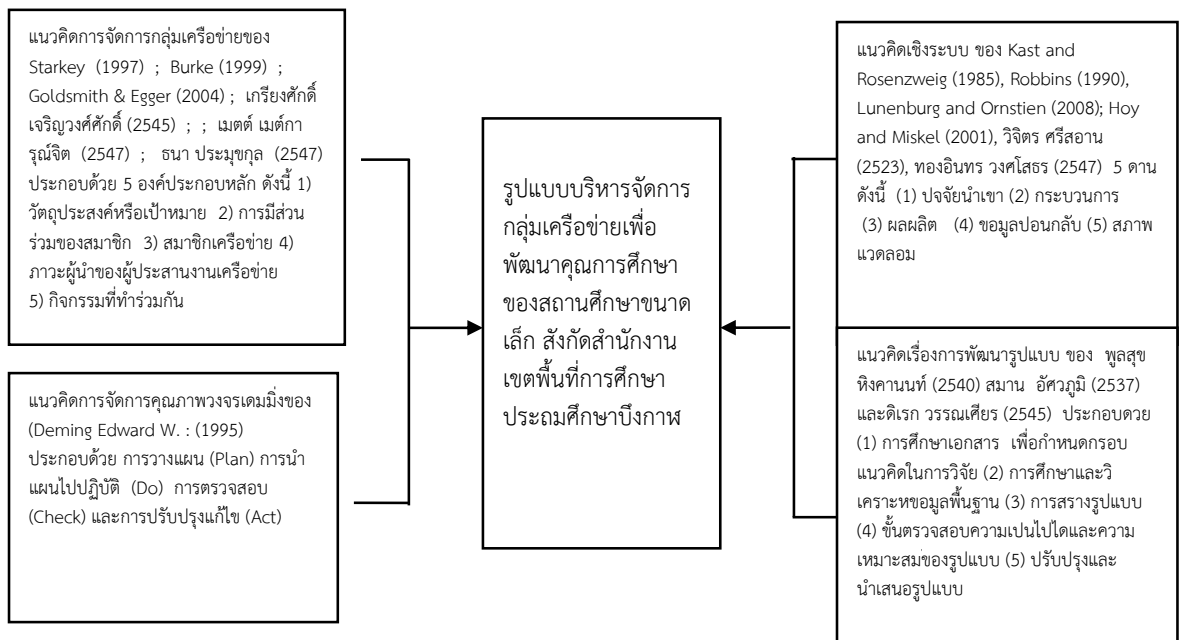
ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ และ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ

ระยะเวลา ในการวิจัย

เดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน 2560

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน มีคุณลักษณะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ทำหน้าที่ประธานกลุ่มเครือข่าย 3 คน และนักวิชาการทางการศึกษา/คณาจารย์สอนด้านบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้บริหาร จำนวน 77 คน และครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้บริหาร จำนวน 63 คน และครู จำนวน 63 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน ซึ่งได้มา โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607 - 610)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จาก โรงเรียนต้นแบบการจัดการงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนมีคุณลักษณะเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบ 3 อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 5 โรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และครูผู้ประสานงานเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ (ฉบับที่ 1)

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ (ฉบับที่ 2) โดยการอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญและใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Technique)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

เครื่องมือเป็นแบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ
ตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ มีค่ามีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
เท่ากับ 0.89

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(Best Practice) เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบ มี
โครงสร้าง

ระยะที่ 3 รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ
แบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ
มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้อำนวยการ
สถานศึกษาและ ครูผู้ประสานประสานงานเครือข่าย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บึงกาฬ เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผ่าน
ตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบึงกาฬ และส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ (โดย
ผู้วิจัยแนบซองติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของส่งกลับคืนมายัง
ผู้วิจัย)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียน ที่ปฏิบัติที่
เป็นเลิศ (Best Practice) โดยผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บ
ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้
ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพ
ที่พึงประสงค์ฯ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์
ดัชนีประเมินความต้องการจำเป็นใช้สูตร (Modified
Priority Needs Index: PNI Modified) และวิเคราะห์
แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการ
พรรณนาสังเคราะห์การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวชี้วัดการจัดการ
กลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีองค์ประกอบดังนี้
องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย มี
9 ตัวชี้วัดองค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิก มี
9 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 สมาชิกเครือข่ายมี 5 ตัวชี้วัด
องค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำของผู้ประสานงานมี 9 ตัวชี้วัด
และองค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมที่ทำร่วมกัน มี 5 ตัวชี้วัด
และผลการประเมินโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ใน
ระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก	\bar{X}	SD	ระดับ
1. องค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย	4.52	0.60	มากที่สุด
2. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	4.4	0.78	มาก
3. องค์ประกอบด้านสมาชิกเครือข่าย	4.26	0.81	มาก
4. องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้ประสานงานเครือข่าย	4.23	0.71	มาก
5. องค์ประกอบด้านกิจกรรมที่ทำร่วมกัน	4.21	0.6	มาก
โดยรวม	4.3	0.7	มาก

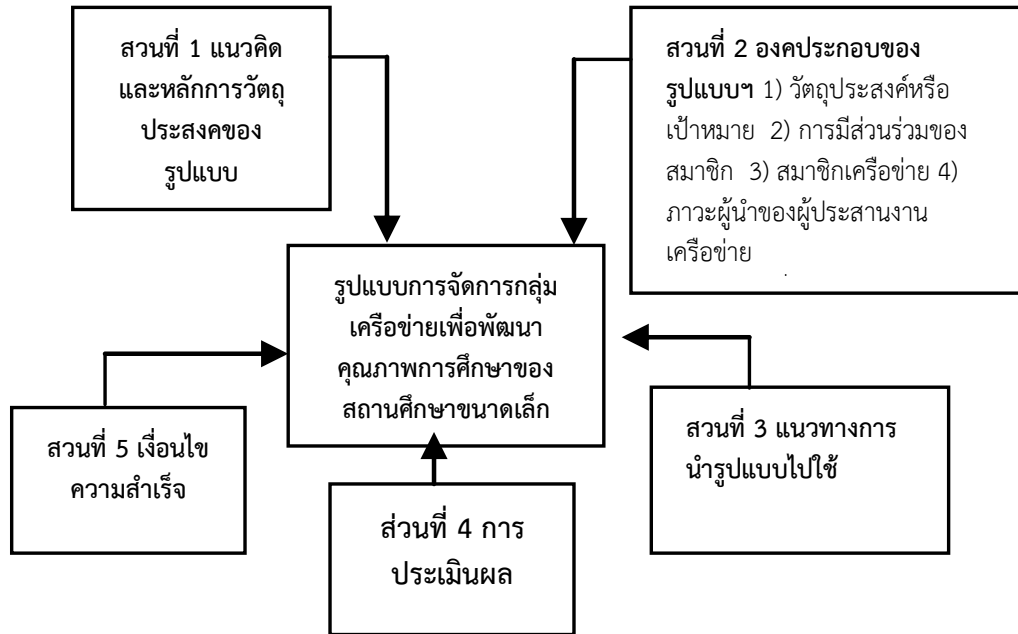
2. สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

ข้อที่	จัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับความ
		\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ		
	การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก								ต้องการ
1	วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย	3.35	0.71	ปานกลาง	4.39	0.81	มาก	0.31	2
2	การมีส่วนร่วมของสมาชิก	3.21	0.67	ปานกลาง	4.30	0.81	มาก	0.34	1
3	สมาชิกเครือข่าย	3.37	0.74	ปานกลาง	4.29	0.81	มาก	0.27	4
4	ภาวะผู้นำของผู้ประสานงานเครือข่าย	3.43	0.70	ปานกลาง	4.45	0.73	มาก	0.29	3
5	กิจกรรมที่ทำร่วมกัน	3.68	0.88	มาก	4.51	0.77	มากที่สุด	0.22	5
	โดยรวม	3.41	0.74	ปานกลาง	4.39	0.94	มาก	1.43	

3. รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/

ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จและผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายมี 9 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกมี 9 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 สมาชิกเครือข่าย มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำของผู้ประสานงาน มี 9 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมที่ทำร่วมกัน มี 5 ตัวชี้วัด และผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนมา เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัด แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเพื่อ

พิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2554 – 2561 มีเป้าหมายในการพัฒนาที่สำคัญ 2 ประการ โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ให้โรงเรียนและห้องเรียนมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนและเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกันทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) และสอดคล้องกับวรชัยพร แสงนภาพวร (2551, หน้า 13) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพโรงเรียน

ขนาดเล็กควรสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และสถาบันอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนคือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สอดคล้องกับจรรยาบรรณ (2553, หน้า 4) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพ ปัจจุบันการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

3. สภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ว่าการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

ที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ อาศัยหลักการ ส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักการกระจายอำนาจ และใช้ระบบและ กลไกในการดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีบทบาทหน้าที่ ร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันคือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายร่วมกัน (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (3) สมาชิกเครือข่าย (4) ภาวะผู้นำของผู้ประสานงาน เครือข่าย (5) กิจกรรมที่ทำร่วมกันสอดคล้องกับ ประเสริฐ ตันสินนท์ (2556, หน้า 40) กล่าวว่า เจตนารมณ์ จุดประสงค์ และเป้าหมายของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จัดตั้งขึ้นมาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ภายในกลุ่มให้ใกล้เคียงกันทั้งนี้เพราะโรงเรียนภายใน กลุ่มมีสภาพแวดล้อมและขนาดที่แตกต่างกันรวม ทั้งมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา ที่แตกต่างกัน

กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาการใช้ทรัพยากรร่วมกันของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน เครือข่ายให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสอดคล้อง กับงานวิจัยของอภิชัย ธรรมเมือง (2553, หน้า 89) ได้ ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียน ขนาดเล็กเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการ เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่นำไปสู่คุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้าองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการ จัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา บึงกาฬ มีความเหมาะสมและความเป็นไป ได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการ วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและ ข้อมูลเชิง ปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ถูกต้องชัดเจน สามารถนำมาเป็น รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ได้อย่างถูกต้องตามหลักทฤษฎีและสามารถอธิบายเชิงเหตุผลของเรื่อง ที่ศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของพลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 75) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบต้องมีความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้างสามารถใช้ การพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์อธิบาย ปราบฏการณ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน นำไปสู่การสร้างความคิดใหม่และมีความสอดคล้องกับทฤษฎี ที่ทำการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของสมาน อัสวภูมิ (2537, หน้า 21) และดิเรกวรรณเสียว (2545, หน้า 29) ซึ่งได้กล่าวถึงการพัฒนา รูปแบบไว้ว่าการพัฒนา

รูปแบบนั้นเริ่มต้นจากการศึกษาหลักการ ข้อมูลพื้นฐานและองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างเพื่อนำผลที่ได้มากำหนด กรอบแนวคิดและร่างรูปแบบจากนั้นออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีกว่าเดิมแล้วหาความเชื่อมั่นของรูปแบบโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิและสุดท้ายมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบสอดคล้องกับสูตรธรรมที่ศานานนท์ (2559, หน้า 120) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบฯ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน และมีกรอบในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างเนื่อง

1.2 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์และจัดสรรบุคลากรให้โรงเรียนขนาดเล็กอย่างเพียงพอกับปริมาณงาน ที่โรงเรียนได้รับ

2. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมควรประสานให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการและแก้ปัญหาและ 4) การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง

2.2 ด้านวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย คณะกรรมการจัดการกลุ่มเครือข่ายควรร่วมกัน

2.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนโดยคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และจะต้องร่วมมือกันนำเสนอข้อมูลที่สะท้อนสภาพความต้องการของโรงเรียนในกลุ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาร่วมกัน

2.2.2 การกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียนภายในกลุ่มโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมได้จากสภาพจริง การกำหนดแนวทางการพัฒนาควรจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนกลยุทธ์จำเป็นต้องบูรณาการข้อมูลที่ได้จากสภาพจริง และข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อความรู้สึกร่วมกัน

2.2.3 การปฏิบัติตามพันธกิจที่ทุกฝ่ายวางร่วมกันเป็นข้อตกลง เพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าประสงค์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในการดำเนินงานตามพันธกิจนั้นความจำเป็นในการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่ายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลให้ภารกิจของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายนั้นสำเร็จลงได้

2.2.4 การกำกับติดตามการพัฒนา ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตามสภาพจริงว่าพันธกิจได้ดำเนินไปตามเป้าประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ รวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อจะเป็นเครื่องบ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการพัฒนา

2.3 ด้านภาวะผู้นำของผู้ประสานงานเครือข่าย แกนนำเครือข่ายเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จ หรือล้มเหลวของเครือข่ายในระยะเริ่มต้นของเครือข่ายต้องเริ่มจากการมีแกนนำเป็นผู้ริเริ่มเครือข่าย โดยการกำหนดประเด็นบางเรื่องที่ตัวเองสนใจเป็นผู้จุดประกายให้คนอื่น ๆ เริ่มรับรู้ปัญหาาร่วมกัน

จนเกิดความตระหนักถึงความจำเป็น ที่ต้องรวมตัวกันเป็นเครือข่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างแนวร่วมของสมาชิกเครือข่ายให้กว้างขวาง

2.4 ด้านสมาชิกเครือข่ายควรเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาช่วยในการพัฒนาเครือข่าย ส่งเสริมสนับสนุนสมาชิกเครือข่าย ให้มีทักษะบวนการคิด การนำเสนอผลงาน ในด้านต่างๆ

2.5 ด้านกิจกรรมที่ทำร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องนำผลการปฏิบัติกิจกรรมไปปรับปรุงพัฒนางานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยกลยุทธ์การจัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ควรมีการนำรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กไปทดลองใช้เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบ ให้มีความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2545). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา 6*

กรุงเทพฯ: ชัคเชส.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี.โปรดักส์.

จันทน์ แจ่มจันทร์ทรงษ์. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.มหานคร*. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต: ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดิเรก วรณเศียร. (2545). *การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต, สาขาการบริหารศึกษาคณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2547). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา: ทฤษฎีระบบ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธนา ประมุขกุล. (2547). *บทความปริทัศน์*. ขอนแก่น: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 .

- วิจิตร ศรีสอาน. (2523). ปรัชญาและพัฒนาการบริหาร ใน *หลักและระบบการบริหารการศึกษา หน่วย 1-5, เล่ม 1 หน้า 1-24*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐ ดันสินนท์. (2556). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พลสุข หิงคานนท์. (2540). *การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- เมตต์ เมตต์การุณต์จิต. (2547). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ*. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- วรัยพร แสงนภาพวร. (2551). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก: กรณีกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย. ใน วารสารการศึกษาไทย 4 (พฤษภาคม), 6-7*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558 - 2561*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (2558). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก*.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 28 (1) มกราคม-เมษายน 2560*.
- สมาน อัสวภูมิ. (2537). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- อภิชัย กรมเมือง. (2553). *การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*.
- Burke, A. (1999). *Social Development Division Department for International Development. Communications & Development. a practical guide*. <http://www.dfid.gov.uk>
- Deming, E. W. (1995). *Out of the Crisis*. USA : The Massachusetts Institute of Technology Center Advanced Engineering Stud.,
- Goldsmith, S. and Eggers. (2004). *Governing by Network*. Washington, D.C. : *Brooking Institution Press*, W.D,
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2012). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.

- Kast, F. E. and Rosenzweig, J. E. (1985). *Organization and Management: A Systems and Contingency Approach*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities educational and psychological measurement, 30, pp. 607-610
- Robbins, S. and Mukerji. (1990). *Organization Theory: Structure, Design, and Applications*. (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development*. IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development).